HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו [ו](דברי הכל) משלם כל מה שהיה בתוכו ומודה ר' יהודה לחכמים [א]במשאיל מקום לחבירו להגדיש גדיש והגדיש והטמין שאין משלם אלא דמי גדיש בלבד [ב]להגדיש חטין והגדיש שעורין שעורין והגדיש חטין חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטים שאינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אמר רבא [ג]הנותן דינר זהב לאשה ואמר לה הזהרי בו של כסף הוא הזיקתו משלמת דינר זהב משום דאמר לה מאי הוה לך גביה דאזקתיה [ד]פשעה בו משלמת של כסף דאמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלי נטירותא דדהבא לא קבילי עלי א"ל רב מרדכי לרב אשי אתון בדרבא מתניתו לה אנן ממתניתא פשיטא לן חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטין אינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אלמא אמר ליה נטירותא דשערי קבילי עלי הכא נמי אמרה ליה נטירותא דדהבא לא קבילי עלי אמר רב שמעית מילתא לר' יהודה ולא ידענא מאי היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה לר' יהודה דמחייב על נזקי טמון באש [ה]עשו תקנת נגזל באשו בעי אמימר עשו תקנת נגזל במסור או לא אליבא דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי לא תבעי לך דמסירות נמי לא דיינינן אלא כי תבעי לך אליבא דמ"ד [ו]דיינינן דינא דגרמי [ז] עשו תקנת נגזל במסור דמשתבע ושקיל או לא [ח]תיקו ההוא גברא [ט]דבטש בכספתא דחבריה שדייה בנהרא אתא מריה ואמר הכי והכי הוה לי בגוה יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גוונא מאי א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתים אמר ליה [י]אי דקא טעין זוזי הכא נמי הכא [יא](במאי עסקינן) דקא טעין מרגניתא מאי מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא [יב]תיקו [יג]א"ל רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי אמר ליה [יד]חזינא אי אינש אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי אינש מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל [טו]חמסן יהיב דמי [טז]גזלן לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה [יז]והאמר רב הונא [יח]תלוה וזבין זביניה זביני לא קשיא הא דאמר רוצה אני [יט]הא דאמר רוצה אני:

מתני'

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו [ו](דברי הכל) משלם כל מה שהיה בתוכו ומודה ר' יהודה לחכמים [א]במשאיל מקום לחבירו להגדיש גדיש והגדיש והטמין שאין משלם אלא דמי גדיש בלבד [ב]להגדיש חטין והגדיש שעורין שעורין והגדיש חטין חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטים שאינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אמר רבא [ג]הנותן דינר זהב לאשה ואמר לה הזהרי בו של כסף הוא הזיקתו משלמת דינר זהב משום דאמר לה מאי הוה לך גביה דאזקתיה [ד]פשעה בו משלמת של כסף דאמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלי נטירותא דדהבא לא קבילי עלי א"ל רב מרדכי לרב אשי אתון בדרבא מתניתו לה אנן ממתניתא פשיטא לן חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטין אינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אלמא אמר ליה נטירותא דשערי קבילי עלי הכא נמי אמרה ליה נטירותא דדהבא לא קבילי עלי אמר רב שמעית מילתא לר' יהודה ולא ידענא מאי היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה לר' יהודה דמחייב על נזקי טמון באש [ה]עשו תקנת נגזל באשו בעי אמימר עשו תקנת נגזל במסור או לא אליבא דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי לא תבעי לך דמסירות נמי לא דיינינן אלא כי תבעי לך אליבא דמ"ד [ו]דיינינן דינא דגרמי [ז] עשו תקנת נגזל במסור דמשתבע ושקיל או לא [ח]תיקו ההוא גברא [ט]דבטש בכספתא דחבריה שדייה בנהרא אתא מריה ואמר הכי והכי הוה לי בגוה יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גוונא מאי א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתים אמר ליה [י]אי דקא טעין זוזי הכא נמי הכא [יא](במאי עסקינן) דקא טעין מרגניתא מאי מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא [יב]תיקו [יג]א"ל רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי אמר ליה [יד]חזינא אי אינש אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי אינש מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל [טו]חמסן יהיב דמי [טז]גזלן לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה [יז]והאמר רב הונא [יח]תלוה וזבין זביניה זביני לא קשיא הא דאמר רוצה אני [יט]הא דאמר רוצה אני:

מתני'

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חברו אבל במדליק בתוך של חבירו משלם כל מה שבתוכו. כלומר בדבר שדרכו כגון מוניגיס וכלי בקר אבל מרגניתא בגדים לא מחייבי רבנן מע"פ שדקדקנו [1] בכל הני לעיל שיהא משלם כל מה שבתוכו לרבנן כמו לר' יהודה הני מילי היכא דקתני ומודים חו היכא דקתני דברי הכל אבל הכא במה דברים אמורים שדרכו בכך ובכך אבל מרגניתא בגדים לא מחייבי רבנן ומילתא דרבי יהודה קיימי:

שאינו משלם אלא דמי שעורים. במדליק בתוך שלו ליירי דאי במדליק בתוך של חבירו שעורין והגדיש חטין למה לי ישלם חטין כיון דמחזי להו ובסמוך מדמי להו נמי לגופן דיינ זהב לאשה ופשעה בו משמע דהיינו מדליק בתוך שלו והלכה בתוך של חברו:

לרבי יהודה דמחייב על נזקי טמון **באש בו'.** לרבנן נמי הוה מצי למימר דעשו תקנה בדיבה בכל דבר ובגדים במוניגין אלא רבותא דמשמועי' לרבי יהודה אפי' מרגניתא בגדים עשו תקנת נגזל:

עשו תקנת נגזל **במסור או לא.** כתב רב אלפס כגון שים עדים שמסרו ולידך ממונו ואין יודעין כמה תיקו וכל תיקו לממונו לקולא ובשם רב האי גאון כתוב שיפצע ויטול מחצה שכל תיקו לממונו מוקמין ואין נראה לר"י לחייב כלל משום תיקו ור"ת מפרש דכך נעשה כשהמוסר מכחיש את הנמסר דומיא דגנזל בפצועות דגזלן מכחישו אבל אם המוסר עלמו אינו יודע כמה יפצע נמסר כמה הפסיד ויטול ולר"י נראה דכך נעשה לתקנת נגזל בשלו אחין המוסר יודע דומיא דתקנת נגזל בשלו שאין המפציע יודע כמה הפסיד הניזק דמפצי ליה במסור אי עשו תקנת נגזל או לא:

מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא. תלוה וזבין. מי שהלוו חבירו או עשו לו יסורין עד שמכר וקיבל הדמים ואמר הרוצה תבוי, זביניה זביני. ולא יוכל לחזור בו (רשב"ם ב"ב מז:).

מה בין גוזלן לחמסן. גליצת דקרא אין חילוק ביניהם והכא קבעי מה בין גזלן דרבנן לחמסן דרבנן דתניא בפ' זה בורר (סנהדרין דף כה:) הוסיפו עליהם הגזלנים והחמסנים ומפרש גזלן לא יהיב דמי ובמיליתא אחרא שנאה וקנטן כדמוקי ליה התם לחין פסול מן התורה אלא משום דרכי שלום: **חמסן** יהיב דמי. וכאלא אמר רוחא מי דכדמפרש לקמן מן התורה אינו פסול אלא היכא דלא יהיב דמי לקמן היכא דיהיב דמי כגון ע"ג דלא אמר רוחא מי אע"פ שעובר על לאו דלא תחמוד הא אמרי' בפרק שנים אוחזין (ב"מ דף ה: ושם ד"ה גלא) לא תחמוד לאינשי אלא דמי משמע להו והכא קסבר מכילתין (דף קיט.) דמייתי מתחמד בני יהודה דלפילו היכא דיהיב דמי הוה כאלו גוטל נשמתו דלאו דרשה גמורה היא אלא לאסמכתא בעלמא דחמסן דקרא היינו גזלן דלא יהיב דמי ות"ת כיון דחמסן דיהיב דמי פסול מדרבנן מ"כ כי אמרי' בפ' שנים אוחזין (ב"מ ד' ה: ושם ד"ה גלא) אלא הא דאמר רב הונא מצניעים אותו שהיה בדשותו שהיה נימא מיגו דחשיד כו' ומשני מורה ואומר דמי קיימינן מ"מ מה תירץ בכך אם הוא מעכב הפקדון בידו ורוצה ליפטר בדמים בעל כרחו של בעלים הרי הוא כחמסן ופסול לשבועה מדרבנן ואכתי נימא מיגו דחשיד כו' וי"ל דמ"מ גזלן דאוריית' אין להוכיח שלא יהא חשוד לשבועתו ועוד דחמסן דרבנן כשר הוא ואינו פסול עד שיכריזו עליו כדאמר בפ' זה בורר (סנהדרין ד' כו:) ואפילו אם הוא יודע שנשבעה חמסן בענין זה שמא לא רלו חכמים לפוסלו בכך וגם לא להכריז אלא דוקא כי צקיל וחטיף בזרוע בעל כרחייהו דבעלים והמקבה דקא פריק נימא מיגו דחשיד כו' מ"ג דהא ודאי קים לן דגזלן דרבנן בעי הכרזה ואינו נפסל עד אחר הכרזה כל עיקר לא הניח דברי רב הונא אלא משום דמקשה והא קעבר בלא תחמוד ול"ל הכי מקשה כיון שפטר עלמו במה שטען נגנבו או נאבדו ואינו חשוד לשבועה חמס אלא לפי שאינו רוצה ליפטר ואם היה פוטרו מן השבועה אף על פי שהוא כלוס ול"ל נימא מיגו כו' ומשני מורה ואומר כו' וגם אם היה פוטרו מן השבועה שמא כמו כן היה משלם לפי שמעכב הפקדון בידו ולהכי לא חשיד לממונו:

פסולה

ד"ה משלם מה שנפטרו. רבינ מתרץ לה לעיל בגליס שדרכן להטמין בגדים: **אלא דמי גדיש.** אם הנעשינו בעל השדה אלא קבול עליה אלא נטירותא דגדיש: **חטין וחיפן בשעורין.** שנותן לו רשות להטין חינו משלם אלא שעורין דאמר ליה לא רלימי אלא שעורין לפיכך לא נזהרתי בהן כל כך: **מאי טוב ליך בגיזי דאוקפיה.** בידים שדרפתו או שהשלכתו ליס. ולא דמי למשחיל מקום לחבירו להגדיש שעורין והגדיש חטים דאמרן לעיל אינו משלם אלא דמי שעורין דמצניע לא מזיק בידים הוא אלא פושע כדאמרינ [2] כי תלא אם מעלמה מפי המורה: **פשעה בו.** לא שמרתו כדרך השומרים ומצד: **[נדרנית] מפניהו לה.** משמיט לדבא אמריתו לה: **שעורין וחיפן בחטין.** נותן לו רשות להגדיש שעורין ולא חטין: **שמעית מילתא לר' יהודה.** אלא ידעינ מאי היא: **עשו תקנת נגזל בשלו.** כי היכי דתקנו רבנן לנגזל לישבע כמה גזלו ויטול דתנן במסכת שבועות (דף מד:) אלו נשבעין ונוטלין השכיר והנגזל כך תקנו בשלו שישבע מה שהיה ויטול: **אליבא דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי.** בפרק הגוזל ומקיל (לקמן דף קיז:): **כספתא.** לרבנ שמניחין בו כספים: **תמיד.** עשיר שלומדין תותו לכלי כסף:

היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה לר' יהודה דמחייב על נזקי טמון באש [ה]עשו תקנת נגזל באשו בעי אמימר עשו תקנת נגזל במסור או לא אליבא דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי לא תבעי לך דמסירות נמי לא דיינינן אלא כי תבעי לך אליבא דמ"ד [ו]דיינינן דינא דגרמי [ז] עשו תקנת נגזל במסור דמשתבע ושקיל או לא [ח]תיקו ההוא גברא [ט]דבטש בכספתא דחבריה שדייה בנהרא אתא מריה ואמר הכי והכי הוה לי בגוה יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גוונא מאי א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתים אמר ליה [י]אי דקא טעין זוזי הכא נמי הכא [יא](במאי עסקינן) דקא טעין מרגניתא מאי מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא [יב]תיקו [יג]א"ל רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי אמר ליה [יד]חזינא אי אינש אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי אינש מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל [טו]חמסן יהיב דמי [טז]גזלן לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה [יז]והאמר רב הונא [יח]תלוה וזבין זביניה זביני לא קשיא הא דאמר רוצה אני [יט]הא דאמר רוצה אני:

להם במתנה. א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א"ל גזלן לא יהיב דמי חמסן יהיב דמי. אי יהיב דמי חמסן קרית ליה, והאמר רב הונא תלויה וזבין זביניה זביני. לא קשיא הא דאמר רוצה אני הא דלא אמר רוצה אני. פי' אע"ג דיהיב דמי כיון דבעל כרחיה שקיל ולא אמר הנגזל רוצה אני חמסן קרית ליה.

סו א מיי' פי"ד מהל' נ"מ הל' יא סמג עשין סט טוש"ע מ"מ סי' תיח סעי' יב:

סז ב מיי' פי"ד מהל' טוש"ע שם סעי' טו:

סח ג ד טוש"ע מ"מ סי' רלח סעי' ד:

סט ה מיי' פי"ד מהל' נ"מ הל' יב ופי"ו מהל' מוכל ומזיק הלכה ח סמג עשין סט ופל' ע טוש"ע מ"מ סי' תיח סעי' יג ופל' ג סעי' ז ופל' שפח סעי' ג:

ע ו מיי' פי"ו מהל' מוכל ומזיק הל' ז סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' שפו סעי' ג:

עא ז מיי' שם פי"ח הל' ז סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שפח סעי' ז ובא במקומו ועוד בפ' י' דף מטן:

עב ח ט י כ מיי' שם פי"ו הל' יח סמג שם טוש"ע ג: סי' שפח סעי' ג:

עג ל מיי' פי"א מהל' עדות הל' ד ופי"ב מהל' מכירה הל' ה סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סי' לד סעי' יג ופל' רה סעי' ח:

עד מ מיי' פי"ח מהל' גזלה הלכה ג סמג לאוין קפו טוש"ע מ"מ סי' שנט סעי' ז:

עה נ מיי' פי"א מהל' מכירה הלכה ד סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' רה סעי' ג:

עו ס מיי' פי"א מהל' עדות הלכה ד סמג לאוין רטו טוש"ע מ"מ סי' לד סעי' יג:

גמ' עשו תקנת נגזל בשמור. עיין לעיל דף נד ע"ש תוס' ד"ה תמוה. ולקמן ע"ב תוס' ד"ה יפלו שטרות:

בעי אמימר אליבא דמאן דאמ' דיינינן דינא דמסורות עשו תקנת נגזל במסור ומשתבע הנמסר ושקיל, אי לא, ועלתה בתיקו. וקימא לן כל תיקו דממונא לקולא ולא משתבע ולא שקיל ולא מידי. וראינו שפסק רבינו הגאון בספר שבועות נשבע כמה נענש ונוטל מן המסור חצי מה שנענש, דקימא לן ממון המוטל בספק חולקין, ותיקו דממונא ספק הוא, ובהדיא אמרינן המסור הוא מכ"ש אבות נזיקים ולאו קנסא הוא אלא ממונא הוא, והוא מפורש בתחלת המסכת, ולא עוד אלא דחזינן סוגיא דשמעתא במסקנא עשו תקנת נגזל במפסיד ממון חבירו בידים, ונשבע ושקיל. **ההוא גברא דבטש בכספתא דחבריה** וכו'. **בטש**, פי' בעיטה שהיא רפיסה ברגל. **בכספתא**, פי' ארגז שמשימין שם הכספין. א"ל **רב יימר לרב אשי טענו כסא דכספא בבירה מאי, אמר ליה חזינא אי אינש אמיד הוא** וכו'. פר"ח זצ"ל שמע מינה עשו תקנת נגזל במפסיד ממון חבירו בידים. ירושלמי. חד בר נש אפקיד בהדיה חבריה חד שק צרור ואירעו אונס. הדין הוה אמר סיגין הוה מלא ואיהו הוה אמר מיטכסין הוה מלא. אתא עובדא קומיה דרב ואמר הרי זה נשבע ונוטל. ר' יוחנן בעי מהו שיטעננו דברים שאינם ראוין לו. נשמעינה מן הדא אריסיה דבר זיזא אפקיד גבי חד בר נש ליטרא דדהבא, מית בר זיזא ומית אריסיה דבר זיזא. אתא עובדא קומיה ר' ישמעאל בר' יוסי אמר מאן לא ידע דכל מה דאית ליה לאריסיה דבר זיזא, דבר זיזא הוא, דיתיהבון לבנוי דבר זיזא. הוה ליה לבר זיזא בנין רבנ[ר]בין ובנין (ז)נד[קיקין אמר יסבון רבנ[ר]ביא פלגיא (ומאן) [וכד] דדקיקא רבן יסבון פלגא. (דמר') [דמר] ר' ישמעאל בר' יוסי. אתא עובדא קומיה ר' חייא אמר אי מאן מן הדא ליתא את שמע מינה כלום. יתיהיבון לבנוי דאריסיה, אמר ליה מריה דפקדונא כבר יהבית פלגא. אמר ליה מה שנתת על פי ב"ד נתת, ומה שאתה נותן על פי ב"ד אתה נותן. מהו דיימרון בנוהי דאריסיה לבנוהי דבר זיזא הוו לן מאן דנסביתון. יכילון למימר להן מה שנעשה על פי ב"ד נעשה. מהו דיימרון דקיקיא לרבנ[ר]ביא נחלוק עמכון. יכלין למימר להו מציאה מצאנו. אמר ר' יצחק לית בין דקיקיא לרבריבא אלא כמי שניתן